

ISSN 2695-1584 (Print) ISSN 2695-1592 (Online) DOI: 10.52058/2708-7530-2023-2(21)

VĚDA A PERSPEKTIVY

No 2(21)
2023

Ми з Україною

ISSN2695-1584 (*Print*) ISSN2695-1592 (*Online*) DOI:

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2\(21\)](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2(21))

Věda a
perspektivy
N° 2(21) 2023

Praha, České republika

2023

Multidisciplinárním mezinárodním vědeckým magazínem "Věda a perspektivy" je registrován v České republice. Státním registračním číslem u Ministerstva kultury ČR: E 24142. № 2(21) 2023. str. 408

Zveřejněno rozhodnutím akademické rady Mezinárodního Ekonomického Institutu s.r.o. (zápis č. 27/2023 ze dne 21. února 2023)

Vydavatel:

**Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., Česká republika
International Economic Institute s.r.o.
Praha, Česká republika se sídlem V Lázních 688,
Jesenice 252 42
ICO 03562671 Praha, Česká republika
zastoupen Mgr. Markétou Pavlovou**

Casopis vychází v rámci práce vydavatelské skupiny „Scientific Perspectives“ a s vědeckou podporou: veřejné organizace „Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration“ veřejné organizace Association of Scientists of Ukraine „Institut filozofie a sociologie Azerbájdžánu Národní akademie věd (Baku, Azerbájdžán)

Casopis je zahrnut do mezinárodní vědecké databáze Index Copernicus (IC), mezinárodního vyhledávacího Google Scholar a do mezinárodní vědecké databáze Research Bible

Clanky jsou vyveseny v redakci autora. Za obsah a pravopis zaslaných materialu odpovídaji autori

© Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., Česká republika, 2023

**Séfredaktor:
Karel Nedbálek - doktor
práv, docent (Zlín, Česká
republika)**

**Zástupce séfredaktora:
Markéta Pavlova - ředitel,
Mezinárodní Ekonomický
Institut (Praha, Česká
republika)**

**Dina Dashevskaya - geolog,
geochemik Praha, Česká
republika (Jeruzalém, Izrael)**

Členové redakční rady:

- Humeir Huseyn Achmedov - doktor pedagogických věd, profesor (Baku, Azerbájdžán)*
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír BaöiSin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Osvath - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, členy právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, cestovní pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Badri Getchbaya - doktor ekonomie, profesor, docent na Batumi State University. Shota Rustaveli (Gruzie)
Laila Achmetova - doktorka historických věd, profesorka politologie, profesorka UNESCO, mezinárodní žurnalistiky a médií na žurnalistické fakultě Kazasské národní univerzity (KazNU). al-Farabi (Kazachstan)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, radní člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Micha Tomasz - doktor věd, docent katedry geografie regionálního rozvoje, University of Gdansk (Polsko)
Vladislav Fedorenko - doktor práva, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), cestovní právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)

OBSAH

SÉRIE “Ekonomika”

- Anatolii Kolot, Oksana Herasymenko, Anna Shevchenko** 9
GIG ECONOMY AS A FORM OF MODERN WORK PRACTICES: SCIENTIFIC DISCOURSE AND PRACTICAL ASPECTS
- Олеся Андрущенко, Олена Губанова, Наталія Шуптар-Поривасва** 24
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В СФЕРІ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
- Світлана Гавдей** 38
ІНСТИТУЦІЙШ ВАЖЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД
- Володимир Гринів** 51
ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
- Юліан Надвірнянський** 65
АНАЛІЗ ДЕТЕРМІНАНТ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

SÉRIE “Verejné spravy”

- Данило Глоба** 78
ПРОБЛЕМАТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОЛІЗІЙНИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ПОЛОЖЕНЬ
- 89

SÉRIE “Pedagogika”

- Mykola Lazariev, Hanna Mosiienko, Anatolii Tarasenko**
CREATING TRAINING CONTENT ON ELECTRICAL ENGINEERING BASED ON COMPLEX MODELS

Oleksandr Moskalenko, Dana Sopova, Alyona Dotsenko <i>PROJECT ACTIVITY IN HIGHER AND SECONDARY EDUCATION</i>	99
Dana Sopova, Larysa Rusnak, Nadiya Koloskova <i>MODERN METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN VOCATIONAL COLLEGES</i>	108
Ольга Граб <i>ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-КВЕСТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ</i>	116
Валерій Кривцов, Наталія Ковальчук, Валентин Кривцов <i>ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ НАРИСНОЇ ГЕОМЕТРІЇ</i>	132
Ольга Мельникова, Тетяна Журавко <i>НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФАХОВОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	144
Юлія Підвальна <i>ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ</i>	156

SÉRIE “Pravm vedy”

Valentyna Myronenko, Anzhela Kaliniuk <i>ON THE ISSUE OF STEPFATHER'S/STEPMOTHER'S MANAGING THE STEPSON 'S/STEPDAUGHTER 'S PROPERTY</i>	170
Тарас Кульчицький <i>СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ</i>	178
Наталія Оніщенко, Сергій Сунегін, Наталія Клещенко <i>ПРАВО В ПЕРІОДМИРОБУДІВНИЦТВА: ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ</i>	187

SÉRIE “Filologie”

Natalia Petiy <i>CONCEPTUAL METAPHORS VERBALIZING WAR IN UKRAINE IN MEDIA DISCOURSE</i>	203
---	------------

Andrii Tsisar, Oksana Zubach 215

CONFIGURATIONAL ASPECTS OF THE CONCEPT BERUFSWAHL **Галина** 222

Кузнецова

АКЦЕНТОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПРАЦЯХ ІВАНА ОГІЄНКА

SÉRIE “Historické vedy”

239

Віталій Г аврищук

КАДРОВИЙ СКЛАД ПОДІЛЬСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО РЕВОЛЮЦІЙНОГО ТРИБУНАЛУ

256

Лариса Фицик

РОЛЬ ШЛЯХЕТСЬКОГО СТАНУ В ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ І СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ СТАРШИНИ ГЕТЬМАНЩИНИ (ІСТОРИОГРАФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ)

SÉRIE “Psychologie”

Valeriia Dibrova 269

PERSONAL FUTURE CONSTRUCTING STRATEGIES IN THE NARRATIVES WRITTEN BY INTERNALLY DISPLACED PERSONS

Ірина Серета, Світлана Карсканова 281

ТЕХНІКИ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

SÉRIE “Geologie”

Адам Бодюк

ОБґРУНТУВАННЯ РЕСУРСНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕНЬ ГРНИЧОЇ ТЕХНІКИ 290

SÉRIE “Humanitn vedy”

Олена Джагунова, Ольга Скус **302**
*УМАНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ
НОВОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1991-2000 РР.):
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ*

SÉRIE “Lékafské vedy”

Nataliia Bashkirova, Volodymyr Kramarchuk, Oleksandra Rosytska 316
*SELF-EVALUATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES AMONG
MEDICAL INTERNS*

SÉRIE “Umern”

Андрій Бондаренко **321**
*ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІМЕНІ ЧАЙКОВСЬКОГО У
НАЗВАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ*

SÉRIE “Sociologie”

Анатолій Бержанір **337**
*ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В
УКРАЇНІ*

Ольга Матрос **348**
*ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ*

SÉRIE “Socialm prace”

Лілія Моргай **359**
ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

SÉRIE “Socialm prace”

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2\(21\)-359-372](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-2(21)-359-372)

Лілія Моргай

*доктор філософії, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6550-1389>*

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проаналізовано теоретично зміст понять «соціальний працівник», «соціальні послуги», «Центри надання соціальних послуг». Висвітлено мету, основні завдання Центрів надання соціальних послуг. Зазначені моделі соціальних послуг за кордоном. Проаналізована реформа децентралізації влади в Україні. Зазначена категорія людей, які можуть звернутися по допомогу у ЦНСП. Розкриті основні форми надання соціальних послуг в Україні.

Ключові слова: соціальний працівник, соціальні послуги, Центри надання соціальних послуг, децентралізація, територіальні громади, Міністерство соціальної політики, Кабінет Міністрів України.

Liliia Morhai

*Doctor of Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work
Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychnya
Uman, Ukraine,*

<https://orcid.org/0000-0002-6550-1389>

ACTIVITIES OF SOCIAL SERVICE CENTERS IN UKRAINE

Abstract. The article theoretically analyzes the content of the concepts "social worker", "social services", "Centers for the provision of social services". The purpose, the main tasks of the Centers for the provision of social services, the specified models of social services abroad are highlighted. The reform of power decentralization in Ukraine is analyzed. The specified category of people who can apply for help from the National

Спеціаліст

Center for Social Welfare and Development. The main forms of providing social services in Ukraine are revealed.

At the moment, there is a war going on in Ukraine, so the Centers for the provision of social services play a very important role in helping people who need it. Decentralization in Ukraine since 2014 has led to an increase in Centers for the provision of social services. These centers are staffed by social workers, psychologists and other workers.

Today, a fundamentally important issue in Ukraine is the creation of an effective system of providing social services and providing them to everyone who needs them.

Social services are a complex of legal, economic, psychological, educational, medical, rehabilitation and other measures aimed at individual social groups, families or individuals who are in difficult life circumstances and need outside help, with the aim of improving or reproducing their life activities, social adaptation and return to a full life.

Centers for the provision of social services are complex institutions of social protection of the population, structural or separate (territorial) units that conduct social work and provide social services to individuals/families who belong to vulnerable population groups and/or are in difficult life circumstances.

This center is formed, reorganized and liquidated in accordance with the procedure provided by legislation, district state administration or local selfgovernment body, taking into account the needs of the relevant administrative- territorial unit or territorial community in the absence of a social services center and a territorial social service center (provision of social services) to fulfill their tasks and functions. The goal of the system of providing social services is to solve life problems that individuals or social groups suffer from.

Keywords: social worker, social services, Centers for providing social services, decentralization, territorial communities, Ministry of Social Policy, Cabinet of Ministers of Ukraine.

Постановка проблеми. На разі в Україні триває війна, тому Центри надання соціальних послуг відіграють дуже важливу роль для допомоги людям, які її потребують. Децентралізація в Україні з 2014 року призвела до збільшення Центрів надання соціальних послуг. Працівниками у даних центрах працюють соціальні працівники, психологи та інші працівники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання надання соціальних послуг

Спеціаліст

Україні перспективу № 2(21) 2023 жовтєвих доробках дослїдникїв:

ISSN2695-1584 (Print) ISSN2695-1592 (Online)

ISSN2695-1592 (Online)

Г. Семїгнї, Г. Слозанськї, К. Дубича, І. Колосовськї, Н. Горїшнї, Н. Чудик-Бїлоусовї, А. Попович. Це пояснюється тим, що дана проблема є актуальною і знаходиться у центрі дослїджень.

Мета статтї - висвітлити дїяльнїсть Центрїв надання соціальних послуг в Україні.

Виклад основного матерїалу. Сьогодні в Україні принципово важливим питанням є створення ефективної системи надання соціальних послуг та забезпечення ними всїх хто їх потребує.

Соціальні послуги - це комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабїлітаційних та інших заходїв, спрямованих на окремі [соціальні групи](#), сім'ї чи [індивїдїв](#), якї перебувають у [складних життєвих обставинах](#) та потребують сторонньої допомоги, з метою полїпшення або вїдтворення їх [життєдїяльностї](#), [соціальної адаптації](#) та повернення до повноцїнного життя.

Центри надання соціальних послуг - це комплексні заклади соціального захисту населення, структурні або вїдокремлені (територїальні) підрозділи, якї провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, якї належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах [1].

Даний центр утворюється, реорганїзується та лїквідується в порядку, передбаченому законодавством, райдержадміністрацією або органом місцевого самоврядування з урахуванням потреб вїдповїдної адміністративно- територїальної одиниці або територїальної громади у разї вїдсутностї центру соціальних служб та територїального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) для виконання їх завдань і функцій.

Метою системи надання соціальних послуг є розв'язання життєвих проблем, вїд яких потерпають особи чи соціальні групи.

Основними завданнями центру є:

- проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобїгання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, якї належать до вразливих груп населення;

- надання особам/сім'ям комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, вїдповїдно до перелїку послуг, затвердженого Мінстерством соціальної полїтики України, з метою мінімізації або подолання вїдповїдних обставин [5].

Вїдповїдно до потреб адміністративно-територїальної одиниці/територїальної громади в соціальних послугах у центрі можуть утворюватися:

- вїддїлення надання соціальних послуг в умовах денного перебування

спеціалізована служба (відділення) підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Підставою для надання соціальних послуг є:

- направлення особи/сім'ї для отримання соціальних послуг, видане на підставі відповідного рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади;

- результати оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах.

Рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади про надання послуг особі/сім'ї приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України [5].

Соціальні послуги повинні стати сучасним, визнаним у світі форматом надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які через інвалідність, вік, за станом здоров'я, соціальним становищем перебувають у складних життєвих обставинах, не можуть самостійно їх подолати, піклуватися про себе. Як свідчить практика, кількість осіб, що потребують надання соціальних послуг, і потреба в їх обсягах збільшуються [2].

У центрі соціальної діяльності розвинутих правових країн найвищою цінністю визнається людина, її гідність, життя та здоров'я. Такими країнами, до прикладу, є Німеччина, Англія, США, Нідерланди та інші. Їхні моделі надання соціальних послуг відображають цю найвищу цінність. З огляду на позитивний досвід цих країн, питання трансформації правової системи надання соціальних послуг стає очевидним і потребує глибинного дослідження, особливо на етапі реформи децентралізації, яка впроваджується в Україні з 2014 року [3].

Реформа децентралізації влади в Україні триває з 2014 року і є спрямована на розвиток місцевого самоврядування шляхом передання частини владних повноважень до місцевих громад. Кабінет Міністрів України Було схвалено відповідним рішенням Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Ця Концепція визначає рамки, в яких відбувається реформа, також в ній прописані механізми впровадження реформи та очікувані результати (Концепція «Про реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», 2014) [3].

Відповідно із проведеною децентралізацією в Україні, центри надання соціальних послуг об'єдналися (відповідно до об'єднаних районів). Загальна

в Україні збільшилася, у даних установах працюють соціальні працівники, психологи, педагоги та різні спеціалісти.

Будь-яка людина чи родина може потрапити у складну життєву ситуацію. В українському законодавстві це називається складними життєвими обставинами [4].

Соціальні послуги - це дії, які спрямовані на подолання таких складних життєвих обставин (соціальна підтримка), мінімізацію їх наслідків (соціальне обслуговування) та на профілактику (соціальна профілактика).

Соціальні послуги може отримати кожен, хто їх потребує за місцем проживання або перебування. Соціальні послуги надаються відповідно до Державних стандартів, а рішення про їх надання приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України [4].

Для отримання соціальних послуг необхідно звернутися з усною чи письмовою заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, державної адміністрації за місцем проживання чи перебування громадянина або Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Працівники зазначеного структурного підрозділу із залученням фахівця із соціальної роботи проаналізують потреби та направлять людину до відповідного надавача послуг: центру надання соціальних послуг, центру соціальних служб, центру соціально-психологічної допомоги, центру матері та дитини тощо.

Соціальний працівник - це професійно підготовлений фахівець, який має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи.

Людині або сім'ї можуть надаватися одна або одночасно декілька соціальних послуг. На всіх етапах з людиною будуть працювати фахівці з соціальної роботи/соціальні працівники/соціальні робітники, які відіграють ключову роль у наданні соціальної послуги [4].

Хто і у яких випадках може звернутись за соціальними послугами:

- дорослі чи діти, які за станом здоров'я потребують послуг (часткова або повна втрата рухової активності, інвалідність, невиліковні хвороби, психічні розлади, похилий вік), а також їхні сім'ї;
- діти, з якими жорстоко поводяться;
- люди, які страждають від домашнього насильства чи потрапили у ситуацію торгівлі людьми;
- сім'ї, які зазнали шкоди внаслідок пожежі, стихійного лиха, катастрофи, бойових дій, терористичного акту, збройного конфлікту, тимчасової окупації;
- малозабезпечені сім'ї чи ті, в яких є безробітні;

сім, які перебувають підтримки у вихованні дітей (розлучення, яке впливає на дитину, одинокі батьки, сім'ї, в яких батьки ухиляються від обов'язків із виховання дітей, сім'ї, які виховують дітей-сиріт чи дітей, тимчасово залишених батьками);

- діти-сироти;
- діти, які перебувають в інтернатних закладах [4].

Слід зазначити, що проведення цілеспрямованої соціальної політики в державі багато в чому залежить від ефективної роботи соціальних служб. У нашій державі вже утворена розгалужена мережа установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. І сьогодні в країні діє понад 3 тис. таких установ та закладів, що надають соціальні послуги більше як 3 млн. осіб. Соціальні послуги також надаються громадськими, благодійними та релігійними організаціями [4].

Разом з тим сучасна система надання соціальних послуг є недостатньо ефективною. Так, за результатами попереднього визначення потреб адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах, не охопленими такими послугами залишаються понад 1 млн. осіб, що їх потребують. На рівні цих територіальних одиниць поки що не запроваджено ефективні механізми раннього виявлення осіб, які перебувають у складних обставинах, планування та надання соціальних послуг з урахуванням визначених потреб [4].

Під час надання соціальних послуг не запроваджено обмін інформацією щодо надання інших видів соціальної допомоги, що унеможливує застосування комплексного підходу до подолання складної життєвої ситуації особи. Соціальні послуги задовольняють поки що лише невідкладні потреби вразливих верств населення, не орієнтовані на запобігання виникненню складних життєвих обставин, не формують в осіб навичок реінтеграції у суспільство, що призводить до утримання значної кількості таких осіб під опікою держави. Соціальні послуги у своїй більшості надаються в стаціонарних інтернатних установах та закладах, внаслідок чого не реалізується право осіб проживати у громаді [4].

Саме тому урядом України була розроблена Стратегія реформування системи надання соціальних послуг, метою якої є забезпечення доступності до цих послуг, підвищення якості та ефективності їх надання.

Для досягнення зазначеної мети, відповідно до цієї Стратегії, необхідно:

- запровадити механізм запобігання виникненню складних життєвих обставин та вдосконалити систему управління, координації і взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги;

наявну інфраструктуру соціальних послуг та створити конкурентний ринок зазначених послуг шляхом впровадження механізму стимулювання суб'єктів, що надають соціальні послуги;

- розширити перелік соціальних послуг, що надаються за місцем проживання отримувачів;

- затвердити перелік соціальних послуг та запровадити їх стандартизацію з метою забезпечення надання гарантованого державою обсягу соціальних послуг;

- визначити критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги;

- розробити і запровадити методику проведення оцінки потреб дитини та її сім'ї як обов'язкову умову для планування та надання соціальних послуг;

- удосконалити систему проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг шляхом застосування методики оцінювання результативності таких послуг, ефективності діяльності суб'єктів, що їх надають;

- створити незалежні інспекції та запровадити громадський моніторинг якості соціальних послуг;

- забезпечити оптимізацію використання бюджетних коштів та інших джерел для фінансування соціальних послуг, а також удосконалити методику розрахунку їх вартості;

- забезпечити підвищення статусу соціальних працівників, що надають соціальні послуги, та запровадити механізм їх соціальної захищеності, а також удосконалити систему підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації таких працівників та фахівців [2].

До сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, належать сім'ї, які, зокрема, не можуть самостійно подолати вплив таких обставин:

- жорстоке поводження з дитиною в сім'ї;

- відсутність постійного місця роботи у працездатних членів сім'ї (особи);

- відсутність житла, призначеного та придатного для проживання;

- відбування покарання у виді обмеження волі, взяття під варту одного з членів сім'ї, насильство в сім'ї (у тому числі щодо дитини);

- тривала хвороба, встановлена інвалідність, вроджені вади фізичного та психічного розвитку, малозабезпеченість, безробіття одного з членів сім'ї, що негативно впливає на виконання батьківських обов'язків, призводить до неналежного утримання дитини та догляду за нею;

Veda a perspektivy № 2(21) 2023 ISSN2695-1584 (Print) ISSN2695-1592 (Online)
якого один із членів сім'ї частково або повністю не має здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте життя та брати участь у суспільному житті;

- відхилення батьків від виконання обов'язків з виховання дитини;
- відібрання у батьків дитини або позбавлення батьківських прав;
- стихійне лихо;
- дискримінація осіб або груп осіб. Виявлення сімей (осіб), які перебувають

у складних життєвих обставинах, здійснюється фахівцями із соціальної роботи шляхом відвідування, розгляду інформації поданої суб'єктами соціальної роботи із сім'ями та звернень таких сімей з метою надання соціальних послуг.

Основними засадами надання соціальних послуг є:

- сприяння особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, які вони неспроможні подолати за допомогою наявних засобів і можливостей;
- попередження виникнення складних життєвих обставин;
- створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем, що виникають [2].

Надання соціальних послуг ґрунтується на таких принципах: адресності та індивідуального підходу; доступності та відкритості; добровільності вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг; гуманності; комплексності; максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів суб'єктами, що надають соціальні послуги; законності; соціальної справедливості.

Отримуючи послуги, людина повинна відчувати, що до неї ставляться з повагою, враховують та задовольняють її емоційні та пізнавальні потреби.

Суб'єкти, що надають соціальні послуги, повинні забезпечувати повну конфіденційність відносин з клієнтами та нести відповідальність за дотримання етичних і правових норм [2].

Основними Критеріями діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги є:

- наявність статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб-підприємців), у яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються;
- дотримання соціальних стандартів соціальних послуг;
- відповідний фаховий рівень працівників суб'єкта, зокрема соціальних працівників, інших фахівців, які надають соціальні послуги, що підтверджується документом про освіту державного зразка;
- відсутність заборгованості зі сплати податків і зборів;
- наявність у працівників суб'єкта особистих медичних книжок та вчасність проходження обов'язкових медичних оглядів;

Veda a perspektivy № 2(21) 2023 ISSN2695-1584 (Print) ISSN2695-1592 (Online)

- наявність матеріально-технічної бази, необхідної для надання соціальних послуг;
- наявність власного чи орендованого приміщення для проживання (розміщення на ніч), що відповідає санітарним та протипожежним вимогам (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з проживання, у тому числі стаціонарного паліативного/ хоспісного догляду, підтриманого проживання, притулку);
- можливість забезпечення харчування отримувачів соціальних послуг (для

суб'єктів перспективи № 2(21) 2023
ISSN 2695-1584 (Print)
ISSN 2695-1592 (Online)

- наявність автотранспортних засобів (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики);

- наявність кваліфікованого медичного персоналу (для суб'єктів, що надають соціальні послуги зі стаціонарного, денного, паліативного/хоспісного догляду, абілітації); наявність програм з навчання:

- прийомних батьків (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу з влаштування до сімейних форм виховання);

- набуття ними соціально-побутових навичок (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з підтриманого проживання, соціальної адаптації, соціальної інтеграції та реінтеграції, соціальної реабілітації, соціального супроводу/патронажу);

- запобігання складним життєвим обставинам (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу із соціальної профілактики) [2].

Основними формами надання соціальних послуг є соціальна допомога, соціальне обслуговування та соціальний супровід.

Соціальна допомога може здійснюватися у формі матеріальної допомоги та надання субсидій.

Матеріальна допомога надається особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги, продуктів харчування, засобів санітарної та особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації.

Субсидії є формами адресних безготівкових державних допомог, які надаються громадянам для відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та комунальних послуг, а також на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Субсидія призначається за умови, коли розмір плати за житлово- комунальні послуги в межах норми споживання перевищує 15% середньомісячного сукупного доходу [2].

Зареєстровані і проживають лише пенсіонери та інші категорії осіб субсидія призначається у випадку, коли розмір плати за житлово-комунальні послуги становить більше 10% сукупного доходу. При цьому норма володіння чи користування загальною площею житла та нормативи користування комунальними послугами встановлюються, виходячи з 21 кв.м. на наймача і кожен прописану у житловому приміщенні (будинку) особу та додатково 10,5 кв.м. на всіх прописаних у цьому приміщенні осіб [2].

На початку 2014 року в Україні 800 тис. сімей користувалися житлово-комунальними субсидіями. Але у зв'язку зі зростанням у травні- червні 2014 року тарифів на газ (і, відповідно, на гаряче водопостачання), за словами міністра соціальної політики України, після такого підвищення цін і тарифів середньорічна кількість одержувачів субсидій збільшилася на 185 тис. сімей.

Разом з тим з підвищенням цін на газ в Україні вводиться ще один механізм підтримки малозабезпечених сімей: родини, сукупний дохід яких нижчий за прожитковий мінімум для сім'ї, отримують право на компенсацію, що дорівнює різниці між вартістю комунальних послуг до і після підвищення цін і тарифів.

Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання відповідних соціальних послуг:

- за місцем проживання особи (вдома);
- у стаціонарних інтернатних установах і закладах;
- у реабілітаційних установах і закладах;
- в установах і закладах денного перебування;
- в установах і закладах тимчасового або постійного перебування;
- у територіальних центрах соціального обслуговування;
- в інших закладах соціальної підтримки (догляду).

Право на отримання соціальних послуг мають громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, у тому числі біженці, які проживають в Україні на законних підставах і перебувають у складних життєвих обставинах.

Професійна діяльність у сфері надання соціальних послуг підлягає ліцензуванню. Тому для надання соціальних послуг залучаються соціальні працівники та інші фізичні особи, які мають відповідну освіту і схильні за особистими якостями до надання соціальних послуг.

Недержавні суб'єкти, що бажають надавати соціальні послуги на професійній основі за рахунок власних коштів, залучених коштів або коштів Державного чи місцевого бюджетів, надають їх на підставі ліцензії.

Соціальні послуги можуть надаватися як за плату, так і безкоштовно [2].

Платні соціальні послуги державними та комунальними суб'єктами в обсягах, визначених державними стандартами соціального обслуговування, надаються:

— громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і не мають рідних, які мали б забезпечити їм догляд і допомогу;

— громадянам, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу; у зв'язку зі стихійними лихами, катастрофами, які є біженцями внаслідок збройних та міжетнічних конфліктів, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб нижче від встановленого прожиткового мінімуму;

— дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.

Платні соціальні послуги надаються:

— громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і мають рідних, які можуть забезпечити їм догляд і допомогу;

— громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, у зв'язку зі стихійним лихом, катастрофою, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб вище встановленого прожиткового мінімуму;

—іншим громадянам, іноземцям та особам без громадянства, у тому числі біженцям, які проживають в Україні на законних підставах та перебувають у складних життєвих обставинах, потребують сторонньої допомоги і мають можливість оплачувати ці послуги.

Перелік платних соціальних послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України у січні 2004 р. [1].

Особи, що надають соціальні послуги, зобов'язані:

— сумлінно надавати соціальні послуги особам, які перебувають у складній життєвій ситуації;

— керуватися у своїй діяльності основними принципами надання соціальних послуг;

— поважати гідність громадян;

—не допускати негуманних і дискримінаційних дій щодо громадян, які одержують соціальні послуги;

— надавати особам, які обслуговуються, повну інформацію про зміст і види соціальних послуг;

Непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами), призначається щомісячна компенсація.

Особи, що надають соціальні послуги, мають право на:

- профілактичний огляд і обстеження при прийнятті на роботу та диспансерний нагляд за рахунок роботодавця;
- захист професійної честі, гідності та ділової репутації, у тому числі в судовому порядку;
- підвищення кваліфікації у встановленому порядку за рахунок роботодавця;
- забезпечення спеціальним одягом, взуттям та інвентарем, велосипедами та проїзними квитками або виплату грошової компенсації за їх придбання;
- при виконанні службових обов'язків на першочергове обслуговування на підприємствах, в установах, організаціях, зокрема підприємствах зв'язку, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, служби побуту, торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту [2].

Надання соціальних послуг та соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється районними, міськими, районними у містах центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі центри) разом із суб'єктами, що надають соціальні послуги та суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю. Соціальний супровід включає в себе комплекс соціальних заходів, що передбачає сприяння, підтримку і послуги окремих осіб (сімей) для подолання або поліпшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [2].

Рішення про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах приймається структурним підрозділом з питань соціального захисту населення за згодою сім'ї (особи). При цьому центром складається план супроводу, в якому зазначається перелік соціальних послуг, що можуть бути надані суб'єктами відповідно до їх компетенції. У разі коли соціального супроводу потребує дитина, яка проживає в сім'ї, в якій порушуються її права, дитина-сиро-та або дитина, позбавлена батьківського піклування,

Veda a perspektivy № 2(21) 2023

ISSN2695-1584 (Print)

ISSN2695-1592 (Online)

складається індивідуальний план соціального захисту, що розглядається на засіданні центру [2].

Строк здійснення соціального супроводу визначається індивідуально для кожної сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, з урахуванням гостроти проблеми, ступеня функціональної спроможності самостійно мінімізувати негативні наслідки або повністю подолати складні обставини, рівня розвитку із соціальним оточенням, але не повинен перевищувати шести місяців. У разі необхідності зазначений строк може бути продовжено за рішенням підрозділу з питань соціального захисту населення до одного року.

Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством [2].

У Державному та місцевих бюджетах повинні передбачатися кошти для фінансування цільових програм надання соціальних послуг. Фінансування територіальних програм розвитку соціальних послуг здійснюється за рахунок виділених місцевому бюджету цільових субвенцій чи шляхом кооперування коштів місцевих бюджетів на реалізацію спільних проектів.

Залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг здійснюється на конкурсних засадах. За наявності лише одного претендента конкурс не проводиться. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які уклали з переможцями конкурсу договір про залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг, здійснюють контроль за цільовим використанням коштів та якістю надання соціальних послуг [2].

Отож, Центри надання соціальних послуг надають допомогу людям, які її потребують. Наразі є багато запитань, які стосуються прозорості, чесності, відданості у роботі тих осіб, які є керівниками Центрів надання соціальних послуг на місцях.

Література:

1. Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг (2014). Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/showIII3-2014-p#Text>.
2. Дубич К. В. (2015) Сучасна система надання соціальних послуг України. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» №3, 2015. Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>.
3. Завіруха Н.С. (2021). Механізм забезпечення соціального захисту жителів громади в умовах децентралізації. Режим доступу : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44754/1/Завіруха_огі^паМ6022022_083833^.